Qorti tal-Magistrati (Ghawdex)
Gurisdizzjoni Superjuri
Sezzjoni Generali

Magistrat Dr Joanne Vella Cuschieri B.A., Mag. Jur. (Eur. Law.) LL.D.

Illum it-Tlieta, 28 ta' Gunju, 2016

Rikors Guramentat Numru:- 9/2013JVC

Giacinta Debono

Vs

Carmela Buttigieg, Saviour Buttigieg u Loreto Buttigieg

Il-Qorti,

Rat ir-rikors guramentat fejn l-attrici ppremettiet:-

1. Illi l-attrici ghandha fil-pussess taghha ghar illi jifforma parti mid-dar residenzjali taghha u cioe 19, Pjazza Madonna ta' Loreto, Ghajnsielem, Ghawdex u li in parti jinsab sottopost ghall-proprjeta' tal-konvenuti;

2. Illi dan l-ghar huwa proprjeta' tal-attrici u ilu fil-pussess esklussiv tal-attrici u tal-predecessuri fit-titolu taghha ghal snin twal u hadd iktar ma kellu jew ghandu t-tgawdija ta' dan l-ghar;

3. Illi l-unika bokka u entratura li hemm ghal dan l-ghar jinsab interament fil-propjeta' tal-attrici;

4. Illi fil-jiem ta' qabel it-tmienja (8) ta' Dicembru elfejn u tnax (2012) il-konvenuti jew terzi nkarigati minnhom messew l-art li tigi fuq l-ghar u propjament fit-tmienja (8) ta' Dicembru elfejn u tnax (2012), il-konvenuti jew terzi nkarigati minnhom kissru ix-xorok li kienu jservu bhala saqaf tal-ghar imsemmi u dan sabiex joholqu bokka ghad-detriment tad-drittijiet tal-attrici u kif ukoll tefghu mbarazz gewwa l-istess ghar;

5. Illi dawn l-atti kommessi da parti tal-konvenuta fit-8 ta' Dicembru 2012 jikkostitwixxu spoll vjolenti u klandestin ghad-dannu tal-attrici;

6. Illi meta l-attrici ndunat b'dan ix-xoghol hija marret taghmel rapport fl-ghassa tal-Pulizija tal-Imgarr, Ghawdex;

7. Illi in oltre fis-7 ta' Dicembru 2012 meta l-konvenuta kienet diga' bdiet tipprova tisfronda l-ghar l-attrici nterpellat lill-konvenuta u sussegwentament wara li sfronda l-ghar l-attrici regghet interpellat lill-konvenuta sabiex tisporgi dan l-ispoll permezz ta' ittra nterpellatorja datata 17 ta' Dicembru 2012 [kopja ta' dawn l-ittri qed jigu hawn annessi u mmarkati bhala Dokumenti 'A' u 'B'] izda l-konvenuta baqghet inadempjenti;

Talbu lil din l-Onorabbli Qorti:

1. Tiddikjara illi l-konvenuti jew min minnhom ikkommettew spoll vjolenti u klandestin meta fit-8 ta' Dicembru 2012 huma personalment jew permezz ta' terzi ghamlu xoghlijiet li permezz taghhom ghamlu bokka fuq is-saqaf tal-ghar, ikkagunaw hsarat strutturali fil-ghar fil-pussess tal-attrici u tefghu mbarazz fl-istess ghar;

2. Tikkundanna lill-konvenuti jew min minnhom biex fi zmien qasir u perentorju li jigi lilhom prefiss minn dina l-Onorabbli Qorti regghu kollox lura ghall-istat pristinu tieghu qabel il-kommissjoni ta' dan l-ispoll;

3. Fin-nuqqas jawtorizza lill-attrici sabiex taghmel hija dawk ix-xoghlijiet necessarji a spejjez tal-konvenuti, u taht id-direzzjoni ta' perit nominand.

Bl-ispejjez inkluzi dawk ta' l-ittri nterpellatorji tas-7 ta' Dicembru 2012 u tas-17 ta' Dicembru 2012 u bl-ingunzjoni tal-konvenuti minn ghas-subizzjoni.

Bir-rizerva ta' kwalunkwe azzjoni ohra spettanti lill-attrici kontra l-istess konvenuti.

Rat ir-risposta guramentata fejn il-konvenuti eccepew:

1. Illi l-pretensjonijiet ta' l-attrici huma totalment infondati fid-dritt u fil-fatt;

2. Illi fl-ewwel lok, ma jirrizultax li l-attrici kellha l-pussess ta' tali ghar tant illi lanqas biss kien inkluz fil-pjanti ghall-izvilupp sottomessi minnha stess lill-MEPA;

3. Illi finalment u dana dejjem minghajr pregudizzju ghas-suespost l-esponenti qatt ma kkommettew ebda azzjonijiet minn dawn li l-attrici qeghdha tipprova timputa lilhom. Ghall-kuntrarju, l-ghar de quo sfronda per konsegwenza ta' xoghlijiet li kienet wettaq l-attrici jew persuni nkarigati minnha fuq il-hajt divizorju li jifred il-proprjetajiet de quo, u l-attrici mbaghad ippruvat tinqeda b'dawn il-fatti taghha stess sabiex tivvanta pretensjonijiet ingustifikati u bla ebda bazi fuq is-sottoswol tal-proprjeta' tal-esponenti.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Ghaldaqstant it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra l-istess attrici.

Rat illi fil-verbal tat-28 ta' Jannar, 2016 il-kawza giet differita ghad-deizjoni ghal-lum bil-fakulta' li l-partijiet jaghmlu s-sottomissjonijiet taghhom bil-miktub;

Rat id-dokumenti, affidavits, xhieda u l-atti kollha;

Rat ukoll l-atti tal-kawza 31/2013 stante li bosta mix-xhieda gew riportati fiz-zewg kawzi u saret ukoll referenza lilhom ghal dokumentazzjoni u ritratti esebiti jew fil-kawza odjerna jew f'dik bin-numru 31/2013 b'tali mod li bdiet issir referenza waqt ix-xhieda ghall-atti taz-zewg kawzi bi qbil bejn il-partijiet;

Wettqet access fuq il-post nhar it-12 ta' Marzu, 2015.

Rat is-sottomissjonijiet fl-atti.

Rat l-atti kollha.

Ikkunsidrat

Illi din hija kawza ta′ spoll privileggat fejn l-attrici qed issostni li mill-proprjeta′ taghha li ggib l-indirizz 19, Pjazza, Madonna ta′ Loreto, Ghajniselem, Ghawdex hija ghandha l-pussess ta′ ghar li jigi fil-parti l-kbira tieghu jekk mhux kollu taht art jew ahjar gnien proprjeta′ tal-konvenuti u li quddiemu l-konvenuti ghandhom ukoll proprjeta′ taghhom li ggib l-indirizz 1, Triq il-Gnien, Ghajnsielem. Jirrizulta li dawn iz-zewg proprjetajiet imissu ma′ xulxin min-naha ta′ wara taghhom. L-attrici ssostni li nhar it-8 ta′ Dicembru, 2012 il-konvenuti jew terzi nkarigati minnhom messew l-art li tigi fil-gnien taghhom b′tali mod li huma ‘kissru ix-xorok li kienu jservu bhala saqaf tal-ghar imsemmi u dan sabiex joholqu bokka ghad-detriment tad-drittijiet tal-attrici u kif ukoll tefghu mbarazz gewwa l-istess ghar.′ L-attrici tghid li dan l-ghar ilu fil-pussess taghha sa minn meta twieldet fid-dar in kwistjoni u qabel fil-pussess tal-genituri taghha. Issostni wkoll li baghtet zewg ittri legali lill-konvenuti biex jirripristinaw l-ghar kif kien datati 7 ta′ Dicembru, 2012 u 17 ta′ Dicembru, 2012 izda baqghu nadempjenti u ghalhekk fethet il-kawza. Ghalkemm jissemma′ li kienet intbaghtet risposta ghal dawn l-ittri mill-konvenuti, kopja ta′ din l-ittra responsiva qatt ma giet esebita fl-atti.

Da parti taghhom il-konvenuti jirrespingu l-pretensjonijiet kolha tal-attrici, isostnu li mhux minnu li l-attrici kellha l-pussess tal-ghar in kwistjoni fil-mument li sehh l-ispoll tant illi ma nkluditux fil-pjanti tal-MEPA qabel Mejju 2013 u cioe′ xhur wara li nfethet il-kawza tal-ispoll, jichdu li wettqu xi xoghlijiet sabiex fethu l-ghar min-naha tal-proprjeta′ taghhom izda jsostnu li jekk sfronda dan sar bix-xoghlijiet ta′ skavar u zvilupp li l-attrici stess ghamlet fil-proprjeta′ taghha. Fil-mori tal-kawza rrizulta li certu Jonathan Borg dahal f′konvenju mal-konvenuti sabiex jixtri l-proprjeta′ in kwistjoni (ghalkemm kopja tal-konvenju qatt ma giet esebita nonostante li obbliga ruhu li jaghmel dan). Huwa jammetti li kien hemm zmien fejn huwa ressaq xi haxix u mbarazz mill-gnien proprjeta′ tal-konvenuti izda ma ghamel l-ebda tahmil. Jghid li meta mar hu l-bokka tal-ghar u cioe′ l-ghar gia kien jidher min-naha tal-proprjeta′ tal-konvenuti u l-unika haga li ghamel hu kien li naddaf dak li kien hemm.

Illi l-bokka ghall-ghar in kwistjoni tidher fir-ritratti a fol. 69 sa' 75 tal-process odjern esebiti minn Jonathan Borg izda mehuda mill-Avukat Joseph Grech dakinhar stess li sar access minn din il-Qorti diversament preseduta fl-atti tal-mandat 10/2013 nhar it-2 ta' Mejju, 2013.

Bazi legali tal-ispoll:

Illi l-elementi fil-kawza ta' spoll jirrizultaw mill-artikolu 535 (1) tal-Kodici Civili li jaqra kif isegwi:

"Jekk persuna tigi, bil-vjolenza jew bil-mohbi, imnezzgha mill-pussess, ta' liema xorta jkun, jew mid-detenzjoni ta' haga mobbli jew immobbli, hija tista', fi zmien xahrejn mill-ispoll titlob, b'azzjoni kontra l-awtur ta' spoll, li terga' tigi mqeghda f'dak il-pussess jew f'dik id-detenzjoni, kif jinghad fl-Artikolu 791 tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili."

Illi skont l-artikolu 535 tal-Kodici Civili, Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta l-azzjoni ta' spoll vjolenti ghandha bhala elementi kostituttivi taghha tliet fatturi: il-pussess ***(possedisse)***, l-att spoljattiv ***(spoliatum fuisse)*** u dan l-att sar fi zmien xahrejn qabel ma giet intavolata l-azzjoni ***(infra bimestre deduxisse)***.

L-*actio spolii* hija radikata fuq l-esigenza ta' utilita' socjali, intiza sabiex tkun estiza l-protezzjoni lil kwalunkwe pussess u jigi mpedut lic-cittadin privat milli jiehu l-gustizzja f'idejh, b'dan li l-fini taghha huwa dak li jigi restawrat l-istat tal-pussess li jkun gie skonvolt jew turbat. Din l-azzjoni ghandha l-iskop li tassigura li jigi ripristinat l-ordni socjali li l-persuna li tkun vjolentement spussessata tigi qabel xejn reintegrata fil-pussess taghha: *Spoliatur ante omnia restituendum*. L-artikolu tal-ligi li jikkontempla din l-azzjoni huwa ta' ordni pubbliku u huwa nerenti ghall-fatt ta' min b'awtorita' privata jaghmel ghad-dannu ta' terza persuna att li, ghalkemm jista' jkollu dritt ghalih, ma jkunx jista' jezercitah minghajr l-intervent tal-Qrati.[1]

Illi huwa maghruf ukoll li f'kawzi simili, l-indagini tal-Qorti ghandha tkun limitata sew. Fil-kawza fl-ismijiet Delia vs Schembri (deciza mill-Prim' Awla fl- 4 ta' Frar 1958) gie ritenut illi:

---

[1] *Ara Vol.XLII.II.973; Vol.LXXXII.II.79 u 500.*

'L-azzjoni ta' spoll isservi biex tipprotegi l-pussess, ikun x'ikun, li jigi vjolentement jew okkultament mehud minghand il-possessur jew detentur, u gie deciz kemm-il darba li tapplika wkoll ghat-tutela tal-kwazi pussess tad-drittijiet legali, u hija nerenti ghall-fatt ta' min b'awtorita' privata jaghmel ghad-dannu ta' terza persuna att li ghalkemm jista' jkollu dritt ghalih ma jistax jezercitah minghajr intervent tal-Qorti.'

Illi fi kliem Pacifici Mazzoni spoll vjolent huwa "qualunque atto arbitrario che per forza privata si compia contro la volontarieta' dello spogliato". (Vol III Sez. 52).

Illi fil-kawza Margherita Fenech vs Pawla Zammit (deciza fit-12 ta' April 1958) jinghad illi:

'L-actio spolii hija radikata pjuttost fuq l-esigenzi ta' utilita' socjali milli fuq il-principju assolut ta' gustizzja hija eminentement intiza l-protezzjoni ta' kwalunkwe pussess u jigi impedut lic-cittadin privat li jiehu l-ligi f'idejh; b'mod li l-fini taghha huwa dak li jigi restawrat l-istat tal-pussess li jkun gie skonvolt jew turbat.'

Illi kif ukoll gie ritenut:

'Kif kellha okkazzjoni tesprimi ruhha l-Onorabbli Qorti tal-Appell, l-indagini li trid issir hija wahda limitatissima, rigoruza u skarna u ma tinsab f'ebda leġislazzjoni ohra u kompliet tghid illi għalhekk indaginijiet ibbazati fuq x'jghidu u ma jghidux ġuristi u awturi Franċizi u Taljani huma ghal kollox irrilevanti u napplikabbli fil-kuntest tal-ordinament ġuridiku taghna'(Cardona vs Tabone, Appel Civili, deciza fid-9 ta' Marzu 1992).

Konformament, gie ritenut ghar-rigward tal-element tal-pussess li:

*'All'attore in reintegrazione e' sufficiente per la sua azione un possesso qualunque o detenzione **..**'*[2]

Il-pussess li tirrikjedi l-ligi fl-ispoljat ghall-fini tal-azzjoni tar-reintegrazzjoni huwa kwalunkwe pussess 'materiale' u 'di fatto[3]'*:*

Spoll vjolent u abbusiv:

---

[2] Ara *Camilleri v Agius P A.20/10/1882.*
[3] *Ara Vol.XXXVII.I.280.*

'jikkonsisti fi kwalunkwe att arbitrarju li mar proprio jmur kontra l-persuna spoljata'[4]

u

'neanche e permesso in queste cause di spoglio di investigare la natura del possesso presso lo spogliato, se esso lo sia animo dominii o no perche' la legge non richiede che un possesso materiale di fatto.'[5]

Ghalhekk pussess kwalunkwe, anki purament materjali u *di fatto*, anki qasir hafna u sahansitra momentanju huwa sufficjenti, basta jkun univoku u ma jkunx bazat fuq mera tolleranza.[6]

Illi dwar it-terminu ta' xahrejn fil-kawza deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fl-ismijiet Trevor Arends et vs. Veronica Mizzi deciza nhar il-11 ta' Jannar, 2013 dik il-Qorti ddikjarat kif isegwi:

'dan it-terminu ta' xahrejn huwa element, li kif gie deciz kemm-il darba, ghandu jigi pruvat mill-attur. Ir-rekwizit li l-azzjoni ta' spoll ghandha ssir fi zmien xahrejn mill-allegat spoll huwa rekwizit essenzjali li johrog mill-artikolu tal-ligi stess u l-gudikant ghandu jkun sodisfatt li dan jissussisti ndipendentement minn jekk jitqajjimx fl-eccezzjonijiet jew le.'

Il-Prim' Awla tal-Qorti Civili (Imh. N. Cuschieri) f'Alfred Paul Farrugia nomine v. Peter Paul Cutajar, (13.02.2004) irriteniet illi:

"Dan huwa terminu ta' dekadenza estintiva tal-azzjoni ta' spoll fis-sens li jekk ma jigix provat li l-azzjoni saret fi zmien xahrejn mid-data tal-att spoljattiv allura l-azzjoni ta' spoll privileggjat ma tistax treggi."

Aktar specifikatament f'Georgina Borg v. Errol Cassar et (21.10.2002) il-Prim' Awla (Imh. Ph. Sciberras) dwar it-terminu ta' xahrejn f'azzjoni ta' spoll qalet hekk:

[4] *Ara Vol.XLI.II.1133.*
[5] *Ara Vol.X-556;Vol.LXXXIII.II.76;Vol.XXXVII.I.28; Vol.XXXII.II.49.*

[6] *Ara Vol.XXXII.II.642; Vol.LXXXIII.II.79.*

'Huwa veru li dan il-punt ma giex formalment eccepit, kif normalment u guridikament wiehed kien jistenna in bazi għal dak provdut fl-Artikolu 728 tal-Kap 12. B'danakollu 'it-terminu ta' xahrejn li fih l-attur irid jiddeduci l-pretensjoni tieghu huwa element essenzjali ta' din l-azzjoni li jehtieg li jigi konkludentement pruvat mill-attur. Prova li trid issir f'kull kaz ta' din ix- xorta imma li ssir sine qua non meta l-parti konvenuta teccepixxi bhal dan il-kaz il-preskrizzjoni taghha bid-dekors tal-perjodu estentiv ta' xahrejn'.

(MichelAngelo Fenech nomine v. Alfred Camilleri, Prim' Awla, Qorti Civili, per Imh. Said Pullicino, 22 ta' Frar 1992).

Illi f'sentenza moghtija minn din l-istess Qorti nhar it-8 ta' Marzu, 2016 fl-ismijiet Kenneth Cutajar vs. Lawrence Attard (60/2013) (li ghalkemm tinsab pendenti fl-appell il-gurisprudenza kkwotata hija rilevanti ghall-kaz odjen ukoll) gie deciz kif isegwi:

'Gia minn dak suespost il-Qorti tinnota li l-istess attur fis-sottomissjonijiet tieghu, anki wara l-gbir tal-provi kollha, baqa' ma identifikax min fil-fatt wettaq l-allegat att ta' spoll. Jibqa' jsostni izda li l-fatti cikrostanzjali ghandhom iwasslu lil din il-Qorti fejn ma wasalx l-istess attur u cioe' sabiex ikollha l-konvinciment morali li ma seta' kien hadd ghajr Lawrence Attard jew xi hadd iehor mill-konvenuti.

Da parti taghhom dwar l-element tal-ispoll il-konvenuti Attard isostnu kif isegwi:

'L-element ta' pussess li huwa rikjest ghall-fini ta' azzjoni ta' spoll ma jistax jinghad li ma jezistix f'dan il-kaz. Jirrizulta effettivament li sew legalment jew le, l-attur Cutajar kellu l-pussess ta' l-extractor fan in kwistjoni, peress li dan kien ikun imqabbad mill-istess Cutajar u kien ikun mixghul lejl u nhar. Jirrizulta wkoll it-tielet element rikjest, fis-sens li din l-azzjoni ta' spoll saret fi zmien xahrejn minn meta allegatament sehh l-ispoll.

Madanakollu, huwa sottomess li t-tieni element sabiex tirnexxi azzjoni ta' spoll, u cioe' is-Spoliatum fuisse, ma giex f'dan il-kaz pruvat. Fir-rigward ta' dan il-punt, gie enunzjat fil-gurisprudenza nostrana illi sabiex tirnexxi l-azzjoni ta' kawza ta' spoll, irid, fost ohrajn, jigi ppruvat, li l-azzjoni in ezami saret mill-konvenut/i u saret b'mod arbitrarju u/jew illegali u dana a skapitu ta' l-istess attur.'

L-istess sottomissjonijiet fir-rigward tal-element tal-ispoliatum fuisse saru mill-konvenut Sultana.

Il-Qorti taqbel mas-sottomissjonijiet tal-partijiet kemm ghal dak li huwa element tal-pussess kif ukoll tat-terminu tax-xahrejn. Ma hemmx dubju u mhux kontestat li sa dakinhar tal-allegat spoll cioe' l-20 ta'Awissu, 2013 l-attur kellu l-pussess effettiv tal-'extractor' in kwistjoni u stante li l-kawza odjerna giet intavolata fit-23 ta' Awissu, 2013, cioe' tlett ijiem wara, huwa evidenti li din dahlet entro t-terminu tax-xaharejn mpost mil-ligi.

Illi izda l-artikolu 535 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta jirrikjedi wkoll li jigi sodisfatt l-element tal-'ispoliatum fuisse' liema element ma jikkonsistix biss fil-fatt per se u cioe' li f'dan il-kaz inqala' l-'extractor' minn postu izda li l-azzjoni tal-ispoll tigi diretta lejn l-awtur tal-ispoll. Gia nghad aktar 'il fuq li ma tressqu l-ebda provi li juru b'mod dirett min wettaq l-allegat spoll. It-tezi tal-attur tistrieh fuq l-hekk imsejha provi cirkostanzjali fejn isostni li ghaliex skont hu Lawrence Attard kien miggieled mieghu u dejjem bit-tikketta mieghu u ghaliex Lawrence Attard kien prezenti fl-appartamenti dak in-nhar filghodu allura bilfors hu li ghamel dan l-att. Dan dejjem skond dak li jsostni l-attur. L-attur izda fix-xhieda tieghu ma jinstemax daqshekk cert li kien Lawrence Attard ghaliex filli jsostni li ma seta kien hadd ghajr Lawrence Attard (ara fol. 175) li ghamel l-att izda f'parti ohra jsostni li huwa ghamel il-kawza kontra s-sidien kollha sabiex zgur jolqot xi wiehed minnhom. Certament din hija tezi ferm 'il boghod minn dak li kien premetta l-attur fir-rikors guramentat tieghu fejn sostna li l-att sar minn xi hadd mill-konvenuti 'bl-approvazzjoni unanima taghhom' u li dan l-att sar minn persuna li nizlet fix-xaft u ssussat bi vjolenza l-'extractor' fatti li ma tressqet l-ebda prova fir-rigward (ara l-premessi a fol. 2).

Da parti taghhom il-konvenuti baqghu jsostnu konsistentement li ma kien hadd minnhom li wettaq l-att allegat mill-attur tant li baqghu jsostnu li huma kien minghalihom li dan l-'extractor' tnehha wara li baghtu l-ittra ufficcjali nterpellatorja datata l-1 ta' ta' Awissu, 2013. Kien biss tul is-smiegh tal-provi li l-konvenuti bdew jissuspettaw li dan l-'extractor' seta' effettivament waqa' wahdu minn postu stante li deher mir-ritratti li ma kienx imwahhal fuq erba' 'roll bolts' kif suppost izda biss fuq tlieta u minn dak li setghu jaraw mir-ritratti ma deherx li kellu xi hsara konsistenti ma' l-allegat issussar u twaqqiegh mill-gholi.

Illi fis-sottomissjonijiet tieghu l-attur jinsisti li l-Qorti ghandha tapplika l-principji segwenti kif dikjarati mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza: ***Saviour Cremona et vs Anthony Cassar et****, deciza fit-23 ta' Settembru 2009:*

*"Fil-kamp civili, il-gudikant ghandu jiddeciedi fuq il-provi li jkollu quddiemu, meta dawn jinducu fih dik ic-certezza morali li kull tribunal ghandu jfittex, u mhux fuq semplici possibilitajiet; imma dik ic-certezza morali hija bizzejjed, bhala li hija bazata fuq il-preponderanza tal-probabilitajiet. (**Eucaristico Zammit v. Eustrachio Petrococchino**, Appell Kummerc, 25 ta' Frar 1952; **Paul Vassallo v. Carmelo Pace**, Appell Civili, 5 ta' Marzu 1986). Meta l-verzjonijiet taz-zewg partijiet fil-kawza t-tnejn huma kredibbili u verosimili, il-Qorti ma tistax tiddeciedi favur l-attur, jekk ma jkunx hemm prova sufficjenti fuq bilanc tal-probabilitajiet favur l-istess attur. Fi kwistjoni ta' kredibilita' u apprezzament ta' provi, il-kriterju mhux jekk il-gudikant assolutament jemminx l-ispjegazzjoni, imma jekk dik l-ispjegazzjoni hiex probabbli u minn ewl id-dinja fic-cirkostanzi zvarjati tal-hajja. Hafna drabi, bhala provi spiss jassumu rilevanza determinanti certu provi cirkostanzjali, materjali u fattwali li jaghtu piz korroborattiv lil verzjoni u mhux lil ohra, u li allura jirrendu verzjoni aktar kredibbli u attendibbli mill-ohra. Elementi ta' prova dawn, li proprju ghaliex newtri, oggettivi u mill-fonti indipendenti, spiss iwasslu l-gudikant biex jirrisolvi l-vertenza indipendentement mill-verzjonijiet konfliggenti tal-partijiet f'kazijiet fejn dawn ikunu mtappna jew minn interess jew mill-impressjonijiet zbaljati u konfuzi ta' kif ikunu sehhu l-affarijiet."*

Da parti taghhom l-konvenuti Attard jsostnu principji enuncjati fil-guriprudenza kif isegwi:

*'Kif intqal fis-sentenza **Dr. Malcolm Pace v Karl Azzopardi et noe** deciza mill-Prim'Awla fl-14 ta' Ottubru 2014, fejn saret referenza ghall-kawza fl-ismijiet **Eucaristico Zammit vs Eustrachio Petrococchino, C.B.E. noe** (App Kum 25/02/1952, Vol.XXXVI.i.319):*

> *"Il-gudikant, fil-kamp civili, ghandu jiddeciedi fuq il-provi li jkollu quddiemu, meta dawn jinducu fih dik ic-certezza morali li kull tribunal ghandu jfittex, u mhux fuq semplici possibilitajiet; imma dik ic-certezza morali hija bizzejjed, bhala li hi bazata fuq il-preponderanza tal-probabbilitajiet."*

Il-Prim'Awla kompliet tghid:

> *"Illi xorta wahda dan ma jbiddel xejn mill-fatt li l-oneru tal-prova tal-allegazzjonijiet attrici jinkombu lill-istess attur, stante li huwa principju ben assodat li l-prova tal-fatt imiss lil min jallegah ai termini tal-artikolu 562 tal-Kap. 12."'*

L-istess isostnu l-konvenuti l-oħra Sultana fis-sottomissjonijiet tagħhom.

Il-Qorti taqbel perfettament mal-gurisprudenza kkwotata mill-partijiet u ssostni li f'dan il-kaz l-attur lanqas irnexxielu jressaq bizzejjed provi nkluz dawk cirkostanzjali sabiex din il-Qorti jkollha l-konvinciment morali li fil-fatt l-att twettaq minn xi hadd mill-konvenuti. Minn dak li rat fl-atti l-Qorti tista' tahseb f'diversi possibiltajiet kif seta' dan l-'extractor' nqala' minn postu fosthom li facilment dan seta' tnehha mill-istess attur jew seta' waqa' wahdu minhabba d-daqs u l-kobor tieghu stante li ma kienx imwahhal fuq erba' roll bolts kif suppost. Verament seta' kien wiehed mill-konvenuti li acceda mit-tieqa u mbotta dan l-'extractor' izda dan seta' kien mhux biss Lawrence Attard izda wkoll seta' facilment kien wiehed mill-konvenuti l-ohrajn li wkoll kienu urtati mal-attur fosthom Joseph Sultana jew Mariano Attard li wkoll dan tal-ahhar kien prezenti fl-appartamenti dak in-nhar li sehh l-allegat spoll. Il-Qorti wkoll ma tistax teskludi li jekk verament dan l-'extractor' gie mbottat mix-xaft, l-access ghall-istess xaft sarx mil-appartament ta' Lawrence Attard jew ta' xi hadd iehor u jekk sarx minn nies li kienu residenti fl-appartamenti f'dak il-lejl u li forsi l-hoss tal-istess extractor seta' dejjaqhom. Dan ghaliex kien biss l-appartament t'isfel nett li hemm qbil li kien vojt fil-bqija ma tressqet l-ebda prova dwar l-appartamenti l-ohra kienx hemm residenti fihom jew le. Dawn il-possibiltajiet kollha certament ma jistghux iwasslu lil din il-Qorti ghall-konvinciment morali li zgur xi hadd mill-konvenuti kien li wettaq l-att kif qed jippretendi l-attur. Il-fatt ukoll li ntbaghtet ittra ufficcjali fl-1 ta' Awissu, 2013 mill-konvenuti lill-atturi sabiex inehhi l-'extractor' in kwistjoni jaghmilha difficli ghal din il-Qorti li temmen li wara l-istess ittra u wara li qaghdu jintrigaw bl-Avukati, xi hadd mill-konvenuti jaqbad u jmur inehhi hu stess l-'extrator' stante li kien ovvju ghal kulhadd li s-suspett ser jaqa mill-ewwel fuq il-konvenuti li baghtu l-ittra.

Apparti dak suespost, ghandu jigi sottomess li f'kawza ta' spoll il-ligi tirrikjedi li din il-Qorti tordna lil minn ikkommetta l-ispoll li jregga lura dak kollu li ghamel izda l-Qorti mill-provi li ghandha quddiemha ma rnexxilhiex tasal ghall-persuna li setghet wettqet l-ispoll jekk verament dan sehh allura tinsab fl-impossibilita' li tordna xi persuna partikolari sabiex tregga lura dak li ghamlet.'

Mertu

Illi mill-provi kollha migbura l-Qorti tqis li huwa l-lok li l-ewwel element ta' spoll li ghandu jigi meqjus f'din il-kawza ghandu jkun dak tal-*ispoliatum fuisse* stante li wara li rat l-atti kollha l-Qorti tqis li huwa

dan l-element li l-aktar iqajjem dubji dwar jekk l-attrici rnexxiliex tissodisfa l-elementi kollha tal-ispoll.

Illi fir-rikors guramentat taghha Giacinta Debono ssostni li kienu l-konvenuti jew terzi nkarigati minnhom li kkomettew l-ispoll paritkolarment billi 'kissru x-xorok li kienu jservu bhala saqaf tal-ghar imsemmi u dan sabiex joholqu bokka ghad-detriment tad-drittijiet tal-attrici kif ukoll tefgghu mbarazz gewwa l-istess ghar.'

Illi l-fatt li l-ghar kien imsaqqaf b'xorok gie kkonfermat mill-Perit Saviour Micallef fix-xhieda tieghu a fol. 48 et seq tal-process. Din il-Qorti ma tara xejn fix-xhieda tieghu li ma ghandhiex titwemmen fejn dan jghid li huwa f'xi mument ra x-xorok ghalkemm ghandha dubju serju jekk dawn rahomx meta rrediga l-pjanta ghad-divizjoni tal-proprjeta' bejn l-attrici Giacinta Debono u hutha liema divizjoni saret permezz ta' kuntratt datat 13 ta' Settembru, 2005 esebit a fol. 23 tal-process jew wara meta sar l-iskavar u fi kliemu 'tfacca' l-ghar' u dan stante li rrizulta li l-ghar in kwistjoni ma kellu l-ebda sors ta' dawl fih ghajr ghall-fetha ghall-proprjeta' tal-konvenuti. Jirrizulta mill-atti tal-kawza odjerna li ghalkemm l-attrici kkonfermat ir-rikors guramentat, fil-fatt hija xehdet biss in kontro-ezami u mhux bhala xhud proprju. Fix-xhieda taghha a fol. 89 et seq jirrizulta li din tixhed ampjament dwar l-uzu tal-ghar fil-imghoddi izda x-xhieda dwar l-element proprju tal-ispoll hija fjakka hafna u din tibda minn fol 105 et seq tal-process. L-attrici kkonfermat li f'xi mument (minghajr ma tghidilna meta) infethet hofra fl-ghar jew toqba u hija marret issib lil xi hadd mill-konvenuti u dan tkellem maghha kif isegwi:

'qalli dak mhux jien. Qalli mur ghid lilu.' (fol. 105)

Wara diversi domandi lill-attrici hareg li r-referenza kienet qeghdha ssir minn xi hadd mill-konvenuti (li ma giex identifikat mill-attrici fix-xhieda) ghal Jonathan Borg li xehed f'dawn il-proceduri u li rrizulta li ghandu konvenju mal-konvenuti sabiex jixtri l-art taghhom. L-attrici tkompli tghid:

'Jien imbaghad x'hin rajt li ghamlu dik il-hofra, ghidtlu biex jirrangaha, qalli mhux jien, qalli mur ghid lilu x'ghamel, x'hin, dan qisu mar qallu aktar kabbarielna. X'ghamilt? Imbaghad mort ix-Xatt, l-Imgarr, fejn is-surgent, mort ghamilt rapport. X'hin nasal id-dar, nerga' niltaqa' m'a

dan is-sid tal-post, ghidtlu, ghidtlu ergajtu ghamiltuhili hux. Qalli mur saqsi, mur ghid lil dik tal-pjazza. Ghax taparsi ghandhom l-ispizerija fil-pjazza, il-mara tieghu, dakinhar kienu gharajjes, issa l-mara tieghu.' . .

u dan b'referenza ghall-mara ta' Jonathan Borg.

Fl-atti ma giex esebit ir-rapport li allegatament sar mal-pulizija u jekk kienx hemm ezitu ghalih ghalkemm tali rapport seta' serva ta' prova mportanti kemm minhabba l-element tal-*infra bimestre deduxisse* kif ukoll seta' jitfa' aktar dawl fuq min allegatament ghamel il-hofra fl-ghar in kwistjoni u kif.

Da parti tal-attrici tista' tghid li l-unici provi dwar meta u kif saret l-allegata hofra, li in fatti rrizulta li ma kienet hofra xejn izda jekk verament sehhet tressqu, tkissru jew tnehhew xi xorok li kienu qed jaghlqu hofra ezistenti (ara ritratt a fol. 75), huma dawk imsemmija aktar 'il fuq ghajr zewg ittri nterpellatorji esebiti a fol. 6 u 7 tal-process u dak li jixhed il-Perit Saviour Micallef. Fl-ittra datata 7 ta' Dicembru, 2012 indirizzata biss lil Carmela Buttigieg l-attrici ssostni:

'Jidher illi f'dawn l-ahhar jiem, inti, uliedek jew xi hadd imqabbad minnkom ghamiltu tentattivi sabiex taghmlu hsara lix-xorok li inti ghandek ghal fuq dan l-ghar bl-ghan illi tiftah u taghmel hsarat strutturali fl-istess ghar. Il-klijenta tieghi diga' innotat ammont sostanzjali ta' trab (il-gimgha li ghaddiet) u issa hadid tas-sodod li ntramew il-bierah mill-proprjeta' tieghek. . . Ghaldaqstant inti mitlub tirranga x-xorok jew il-bokka li hlaqt b'mod permanenti u dan fi zmien erbat ijiem mil-lum.'

Il-Qorti ghalhekk tinnota li f'din l-ittra gia kien allegat li saret xi hsara fix-xorok biex tinfetah il-bokka tal-ghar min-naha tal-atturi tant illi ntalab li tigi eliminata l-fetha li giet kreata u li skont l-istess attrici kienet saret fil-gimgha qabel l-ittra tas-7 ta' Dicembru, 2012. Mill-ittra ma gie dentifikat hadd partikolari li seta' ghamel dan l-allegat spoll.

Fl-ittra datata 17 ta' Dicembru, 2012 jirrizulta li tinghata risposta ghall-ittra responsiva li allegatament baghtet il-konvenuta Carmela Buttigieg (kopja taghha izda ma gietx esebita). Imkien ma jissemma' li wara l-ittra tas-7 ta' Dicembru, 2012 saru xi xoghlijiet ohra biex kibret il-fetha.

Jirrizulta mill-atti li hadd mill-konvenuti ma xehed f'dawn il-proceduri anki ghaliex gie dikjarat li la darba huma ffirmaw il-konvenju ma' Jonathan Borg huma tilfu l-interess. Ma giet prezentata l-ebda prova izda meta fil-fatt gie ffirmat dan il-konvenju.

Illi mix-xhieda tieghu fl-atti, Jonathan Borg a fol. 63 et seq, 77 et seq u 118 et seq tal-process jichad diversi drabi li huwa ghamel xi xoghol ta' tahmil fil-gnien li jigi fuq l-ghar in kwistjoni ghalkemm mistqosi diversi drabi, direttament, mill-avukat tal-attrici. Fix-xhieda tieghu datata 20 ta' Mejju, 2015 isostni li hu u missieru nehhew xi hmieg minn din l-ghalqa/ gnien u tfaccat bokka kbira ghal gol-ghar. Jonathan Borg jibqa' jsostni din il-verzjoni fid-diversi drabi li xehed quddiem il-Qorti u jghid li dan tnehha bl-idejn. Imkien ma jsemmi li tkissru xi xorok anzi jichad b'mod assolut li dan seta' sehh ghaliex isostni li meta naddaf hu ma kien hemm l-ebda xorok u prezenta numru ta' ritratti a fol. 69 sa 75 tal-process. Ir-ritratt a fol. 75 huwa mehud minn naha tal-ghar li tasal ghalih mill-proprjeta' tal-attrici, f'liema ritratt izda jigi notat li ma jidhrux ix-xorok li suppost ra l-Perit li l-probabbilta' kienu jinsabu aktar 'il fuq sabiex appuntu jaghlqu l-fetha miftuha mill-ghar min-naha tal-proprjeta' tal-atturi. Il-Qorti tirrileva wkoll li din il-fetha jidher car li ilha hemmhekk zmien mhux hazin anzi tidher li hija mhaffra fl-istess zmien tal-bqija tal-ghar (li f'ghajnejn din il-Qroti mir-ritratt a fol. 75 u 49 tal-process 31/2013 ghandu jista' jkun li ghandu wkoll forma ta' bir min-naha tal-proprjeta' tal-atturi). L-istess Perit tal-attrici jiddeskrivi l-bokka min-naha tal-konvenuti bhala 'qisha bokka ta' bir' (ara fol. 51). Dan igib fix-xejn l-allegazzjoni tal-attrici li l-ghar kien accessibbli biss min-naha tal-proprjeta' taghha tant illi l-access kien maghluq bix-xorok appuntu biex jaghlaq l-access min-naha tal-atturi msemmi wkoll fl-ittra tas-7 ta' Dicembru, 2012, mela allura access kien hemm! Jonathan Borg jinsisti li l-bokka tal-ghar meta naddaf hu kienet in parti gia mikxufa u li kien hemm jghattiha ghatu ta' tank tal-ilma u hafna haxix u hmieg u mhux xorok kif anki jidher mir-ritratt ghalhekk jekk kien hemm xi xorok dawn waqghu jew tnehhew qabel ma naddaf hu.

Din il-Qorti ghalhekk hija rinfaccjata b'zewg verzjonijiet diversi dwar x'suppost sar biex sehh l-allegat spoll. Da parti taghhom l-konvenuti jinsistu li jekk inkisru xi xorok dan sehh meta l-attrici ghamlet ix-xoghol ta' skavar u ghalhekk il-fetha li rrizultat kienet konsegwenza tal-azzjonijiet taghha u mhux tal-konvenuti jew ta' xi hadd iehor. Fil-fatt mhux kontestat li dak iz-zmien l-attrici kienet qed taghmel xoghol

estensiv ta' zvilupp billi anki skavat il-proprjeta' kollha taghha kif jidher fir-ritatti a fol. 49 u 50 tal-process 31/2013 mill-Perit Saviour Micallef liema xhieda tifforma wkoll parti mill-process odjern. A fol. 51 tal-process odjern il-Perit jikkonferma li x-xoghlijiet bdew lejn Gunju tas-sena 2012 u wara. Fil-fatt a fol. 51 il-Perit jixhed kif isegwi:

'Meta waqqajna l-hajt, il-bini u tfacca l-ghar irrizulta li, fis-saqaf tieghu ma ghandix ritratt taghha, kien hemm bokka, qisha bokka ta' bir u kienet bix-xorok qodma, dawn ghal xi raguni wara li waqqajna, ix-xorok xi tnejn minnhom cedew, waqghu gal-ghar u waqghet il-hamrija gol-ghar.'

A fol. 53 l-istess Perit meta mistoqsi jekk jistax jghid kif waqghu x-xorok in kwistjoni jikkonferma li huwa ma qalx biex waqghu.

Il-Qorti tirrileva li x-xhieda u l-provi l-ohra kollha li tressqu fl-atti tista' tghid jirrivolvu aktar dwar il-pussess u l-kwistjoni tal-proprjeta' tal-ghar aktar milli dwar l-incident meta suppost sehh l-ispoll u minn min.

Mill-provi mressqa l-Qorti ma tqisx li l-attrici rnexxielha tressaq provi sufficjenti fil-ligi sal-grad tal-probabbli illi l-allegat spoll kif deskritt minnha fir-rikors guramentat u cioe' li 'l-konvenuti jew terzi nkarigati minnhom kissru x-xorok li kienu jservu bhala saqaf tal-ghar imsemmi u dan sabiex joholqu bokka ghad-detriment tad-drittijiet tal-attrici u kif ukoll tefghu mbarazz gewwa l-istess ghar' (ara r-rikors guramentat) verament sehh u jekk sehh illi sar mill-konvenuti jew xi terz imqabbad minnhom.

Fil-fatt il-Qorti hija rinfaccjata bi probabbilta' realistika hafna li x-xorok setghu cedew waqt ix-xoghlijiet ta' skavar estensivi li ghamlet l-istess attrici fl-istess zminijiet. Ghalkemm huwa minnu li Jonathan Borg (li mhux konvenut) ammetta li naddaf parti mill-ghalqa u nkixfet il-bokka dan cahad b'mod assolut li huwa mess xi xorok li skont hu gia ma kienux hemm. Dan jaghmel aktar probabbli t-tezi li dawn cedew waqt ix-xoghlijiet izda tant kien hemm imbarazz fuqhom li min-naha tal-konvenuti l-bokka xorta wahda ma kinitx facilment vizibbli. L-istess attrici tammetti li meta kellmet lil xi hadd mill-konvenuti (ghaliex ma tindikax lil min) dan qalilha biex ma ssaqsix lilu izda ssaqsi lil Jonathan Borg ghaliex huma (l-konvenuti) ma kienu ghamlu xejn. Din il-Qorti mill-atti wkoll fehmet li Jonathan Borg beda jkollu x'jaqsam ma' din il-

proprjeta' wara Dicembru, 2012 u cioe' wara li allegatament infethet il-bokka kif qed issostni l-attrici. Fil-fatt Jonathan Borg fix-xhieda tieghu a fol. 77 tal-process jghid li huwa beda jkollu x'jaqsam mal-proprjeta' in kwistjoni sentejn u nofs qabel ix-xhieda tieghu datata 7 ta' Ottubru, 2015 u li ghalhekk tmur lura ghal Marzu, 2013 meta kienu l-istess konvenuti li ghamlu mandat kontra l-attrici sabiex tigi nibita milli tiskava entro d-distanza u ma tiftahx aperturi fil-hajt divizorju. Dak iz-zmien il-kawza ta' spoll gia kienet miftuha. F'dan l-istess zmien ittiehdu r-ritratti esebiti a fol. 69 sa 75 u ghalhekk il-Qorti tqis li l-probabilta' hi li x-xoghlijiet ta' tindif li ghamlu Jonathan Borg u missieru sehhew lejn dawk iz-zminijiet u mhux kif allegat mill-attrici u cioe' gimgha qabel l-ittra tas-7 ta' Dicembru, 2012.

Il-Qorti ghalhekk tqis li l-element tal-*ispoliatum fuisse*, u kif dirett fil-konfront tal-konvenuti u anke fil-konfront ta' Jonathan Borg anki li kieku kellu jigi kkunsidrat bhala 'terz mqabbad minnhom' bl-ebda mod ma gie ppruvat. Anzi mkien fl-atti ma rrizulta li fi kwalunkwe kaz jekk Jonathan Borg ghamel xi xoghlijiet li dan effettivament ghamilhom b'inkarigu tal-konvenuti. Ghalhekk l-element tal-'*ispoliatum fuisse*' ma giex sodisfatt.

Illi fir-rigward tal-element tal-'*infra bimestre*' l-Qorti tinnota wkoll li fl-ittra tas-7 ta' Dicembru, 2012 (fol. 7) jinghad li l-bokka gia kienet infethet u sehhet hsara lix-xorok 'il-gimgha li ghaddiet' qabel dik l-ittra. Fl-ittra datata 17 ta' Dicembru, 2012 (fol 6) ma jissemma' mkien li sehh xi xoghol iehor. Il-kawza odjerna nfethet fl-1 ta' Frar, 2013 u fil-kawza jinghad li l-att spoljattiv sar specifikat nhar it-8 ta' Dicembru, 2012. Kieku kien hekk allura dan l-element kien ikun sodisfatt izda mbaghad tinqala' l-problema li huwa cert mill-atti li l-att spoljattiv ma sehhx fid-data ndikata fir-rikors guramentat u cioe' dik tat-8 ta' Dicembru, 2012. Huwa fin-nota ta' sottomissjonijiet ta' l-attrici li din tipprova tikkoregi d-data billi ssotni li l-allegazzjoni taghha hija li x-xoghlijiet saru fil-granet ta' qabel it-8 ta' Dicembru, 2012. Huwa evidenti mill-ittra tas-7 ta' Dicembru, 2012 li jekk din il-Qorti kellha ssib li sehh l-att spoljattiv dan sar qabel dik l-ittra u zgur mhux l-ghada kif issostni l-attrici fir-rikors guramentat taghha. Minn dan il-lat ghalhekk l-allegazzjoni tal-attrici li l-att spoljattiv sehh nhar ti-8 ta' Dicembru 2016 mhux sodisfatt b'dana li l-kawza xorta tippekka.

Illi izda min-naha l-ohra jekk ghall-grazzja tal-argument il-Qorti kellha tiehu t-tezi tal-attrici fin-nota ta' sottomissjonijiet taghha fejn issostni li l-att spoljattiv sehh fil-jiem ta' qabel it-8 ta' Dicembru, 2012, sabiex l-element tal-'*infra bimestre*' seta' jkun sodisfatt, kellu jirrizulta li x-xoghlijiet allegati sehhew mill-1 ta' Dicembru 'l quddiem. Mill-ittra tal-istess attrici dan huwa pjuttost incert anki ghaliex issemmi l-gimgha ta' qabel. Li kieku l-attrici almenu prezentat kopja tar-rapport li hija ssostni li ghamlet mal-Pulizija dan id-dubju kien jigi rizolt izda lanqas din il-prova ma tressqet. Hija gurisprudenza kostanti li l-prova ta' meta sehh l-ispoll kienet tinkombi fuq l-attrici li tallegah u l-Qorti tqis li anki fir-rigward ta' dan l-element hemm dubju serju dwar jekk dan sehhx fl-ewwel jiem ta' Dicembru, 2012 jew fl-ahhar gimgha ta' Novembru, 2012 b'dana li d-dubju jiffavorixxi lill-konvenuti u mhux lill-attrici li ghandha l-oneru tal-prova.

In vista illi mis-suespost, jirrizulta li zgur l-element tal-'*ispoliatium fuisse*' ma giex sufficjentement pruvat lil din il-Qorti filwaqt li jirrenja dubju kbir dwar meta sehh l-allegat spoll b'dana li anki l-element tal-'*infra bimestre deduxisse*' huwa ncert ghall-ahhar il-Qorti ma tqisx li ghandha ghalfejn f'din il-kawza tinoltra ruha oltre fl-element tal-pussess li anki jekk ghall-grazzja tal-argument ikun favur l-attrici, wahdu, xorta wahda ma jwassalx ghas-sucess tal-kawza ta' spoll tentata mill-attrici.

Decizjoni

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet suesposti, din il-Qorti taqta' u tiddeciedi l-kawza billi filwaqt li tilqa' l-eccezzjonijiet tal-konvenuti, fuq nuqqas ta' provi li jissostanzjaw l-ezistenza tat-tliet elementi kollha neccessarji fil-ligi sabiex tirnexxi l-kawza ta' spoll tentata mill-attrici, tichad it-talbiet kollha tal-attrici.

Bl-ispejjez kollha ta' dawn il-proceduri kontra l-attrici.

(ft.) Dr. Joanne Vella Cuschieri
Magistrat

(ft.) Maureen Xuereb
D/Registratur

Vera kopja

D/Registratur